3. Arusaamine intersektsionaalsusest toob vabaühendused koostööd tegema

Viimaste aastate inimõiguste edendamises on olnud näha intersektsionaalsuse kasvu ehk üha enam mõistetakse, et ebaõiglus ja ebavõrdne kohtlemine on omavahel seotud, sõltumata põhjustest, väljendugu see siis rassismis, seksismis, homofoobias või mõnes muus rõhumise vormis. Seega on olnud võimalik näha, kuidas eri rühmade õiguste eest seisvad vabaühendused on hakanud leidma ühiseid eesmärke ja tegema rohkem koostööd huvikaitse eesmärkide saavutamiseks. Ka Kimberlé Crenshaw, kes võttis 1989. aastal kasutusele intersektsionaalsuse mõiste[1], on rõhutanud, et arusaam intersektsionaalsusest mõjutab ka kodanikuaktivistide tegevust, sest hakatakse koos otsima loovaid ja kaasavaid meetodeid ning tegema rohkem koostööd eri sotsiaalsete liikumiste vahel.[2] Seda sõnumit on edastanud nii naiste marsi, Kõigi Eesti kui ka liikumise Fridays for Future eestvedajad.[3]

Intersektsionaalsusest lähtuvad oma töös mitmed inimõigustega tegelevad vabaühendused, kes on eriti viimastel aastatel mõistnud, kuivõrd on eri vähemusgruppide rõhumine omavahel seotud. Kodanikuaktivistid teevad rohkem koostööd, eriti võib esile tuua naiste õiguste, pagulaste õiguste, samast soost paaride õiguste, loomade õiguste ja keskkonnahoiu eest seismise. Samal põhjusel loodi ka Eesti Inimõiguste Keskuse võrdse kohtlemise võrgustik, mis alates 2013. aastast koondab mitmete sotsiaalsete rühmade õiguste eest seisvaid vabaühendusi: Eesti Inimõiguste Keskus, Eesti LGBT Ühing, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Vegan Selts, Lastekaitse Liit, MTÜ Oma Tuba (Feministeerium), Eesti Üliõpilaskondade Liit, Eesti Pagulasabi, Naiste Tugi- ja Teabekeskus ja URALIC Keskus. Nõnda saavad ühe laua taga kokku LGBT+ inimeste, laste, puuetega inimeste, naiste ja meeste, pagulaste, noorte ja loomade õigusi kaitsvad rühmad, keskendudes ühiselt inimõiguste ja võrdse kohtlemise põhimõtte kaitsmisele.

See, et marginaliseeritud grupid on jõudnud ühe laua taha selliste oma valdkonna eest pikka aega ja edukalt seisvate vabaühendustega nagu Lastekaitse Liit ja Eesti Puuetega Inimeste Koda, on olnud suur edasiminek vabakonnas, sest varem ei nähtud seoseid ega põhjuseid koostööks näiteks puuetega inimeste ja LGBT+ inimeste vahel. Kuna aga nüüd on võrdse kohtlemise võrgustiku ja selle liikmete töö tulemusena selline teadlikkus tekkinud ja suurenemas, on võrgustikus tehtav koostöö aidanud lõimida erinevaid inimõigustega seotud teemasid. Seni olulisima ühise töö tulemuseni jõuti 2020. aastal, kui koostati ÜRO-le inimõiguste olukorra kohta ühisaruanne. Eesti kolmas korraline inimõiguste ülevaatus toimus ÜRO Inimõiguste Nõukogus 2021. aasta mais. Aruandes keskenduti inimõiguste olukorra puudujääkidele ja anti soovitusi olukorra parandamiseks.4 See toimiva koostöö näide on kasulik eeskuju ka teistele valdkondadele, kuidas ühise tegutsemise tulemusena oma sõnumit võimendada ja ühtlasi luua seosed eri rühmade inimõiguste vahel, selmet iga organisatsioon koostaks oma raporti.

- 1Crenshaw, K. Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Anti- discrimination Doctrine, Feminist Theory, and Anti-racist Policies. University of Chicago Legal Forum 1989.
- 2Crenshaw, K. Why intersectionality can’t wait. – Washington Post 24.09.2015. –https://www.washingtonpost.com/news/in-theory/wp/2015/09/24/why-intersectionality-cant-wait/ (15.11.2021).
- 3Einman, A. Naiste marss seisab maailma eest, kus naised on esindatud meestega võrdselt. – Müürileht 16.01.2019. – https://www.muurileht.ee/naiste-marss-seisab-maailma-eest-kus-naised-on-esindatud-meestega-vordselt/; Fridays for Future koduleht: Meist. Ajalugu. – https://www.fridaysforfuture.ee/meist/ajalugu; Kõigi Eesti koduleht: https://koigieesti.ee/et (15.11.2021).
- 4Ühisaruanne Eesti kolmanda üldise korralise ülevaatuse (UPR) jaoks. Võrdse kohtlemise võrgustik, 2020. –https://humanrights.ee/app/uploads/2020/12/UPR-EST-uus.pdf (06.11.2021).